

איך משתגנע עם

רוצה לומר, "קרא בתרגושות, שביגלל טירופם של כמה מנחיגים מיקריים סבלנו אלמיי שנים של גלות ורדימות?"
זוהי שאלה המחויבת תשובה. לא רק כדי להבין את העבר, אלא בעיקר כדי לעמוד על הסכנות הנוראות הקטנות בהתפתחויות מסוימות בחוזה.

אורי אבנרי

לפני כמה ימים שוחחתי עם אחד מראשי המדינה על ענייני דיומא. דיברנו על האפשרות שמערך-כוחות לאומני-דתי יגיע לשלטון במדינה, ויביא לחורבן בית שלישי. הערתי כי כבר היו דברים מעולם, שהרי הבית השני הגיע לקיצו באותה דרך.

האיש פקח את עיניו בתדהמה, כאילו לא חשב על כך מעולם. "האם אתה

בית השני חרב ביגלל שינאת-חינם. מילחמות-יהודים סערו בין חומות ירושלים הנצורה, אח קם על אחיו, ועל כן הצליח האוייב לכבוש את העיר ולהחריב את בית-המקדש.

כך למדנו כולנו בבית-הספר. סיפרו לנו זאת מאות פעמים, כאמת היסטורית שאין להרהר אחריה.

וכמו הרבה, "אמיתות היסטוריות", היא מתמוטטת כרגע שמת-חילים להרהר בה ברצינות.

האם חיתה נטושה או מילחמת-אחים בין היהודים? בוודאי. המורדים הקיצוניים לחמו במורדים המתונים. תקיצוניים יותר לחמו בקיצוניים פחות.

יוסף בן-מתתיהו לחם ביוחנן מגושי-חלב, והמלך היהודי אגריפס, ידד הרומאים, לחם בשניהם. האדומים לחמו בירושלמים. בתוך ירושלים קמה האוכלוסייה, בהנהגת

„בדם ואש יהודה נפלה“

אנחנו גדלנו בארץ בצל המיתוס הגדול של מרד הקנאים. לימדו אותנו להעריך את גבורתם, את העוזם „מעטים מול רבים“ את החלטתם הנחושה להיות כבני חורין — או למות.

„קמנו שבנו, צעירי אונים, / קמנו שבנו, אנחנו ביריונים, / לכבוש את ארצנו בסער מילחמה, / לגאול את אדמתנו ביד רמה. / בדם ואש, / יהודה תקום תקום...“ כך שרנו כשהיינו נערים, כשלבנו שופע גאווה ונשנינו רוקעות בסך על כבישי פלשתינה (א"י).

היו לנו הגיבורים / בריכוכבא והמכבים... וכך הלאה. בבית-הספר, בתנועת הנוער, במחתרת, העבירו לנו עינינו הצעירות את הדמויות הסגנוניות של אלעזר בן-יאיר, שימעון בריגוריא, יוחנן מגושי-חלב וחבריהם. ונטעו בליבנו את הרצון להידמות להם.

מאת אורי אבנרי

אך מעולם לא שמעתי משהו — בבית-הספר, בתנועה, בספרייה-היסטוריה — מציג את השאלה הראשונה המתבקשת לגבי מרד הקנאים:

מדוע הכריז היישוב היהודי בכזו מילחמה על רומא?

ההגיגון אומר שזוהי, בעצם, השאלה הראשונה החייבת להישאל. אולם, כאילו בהסכמה אילמת, אין היא מועלית לעולם.

וממילא גם אין משיבים עליה. המרד מתואר כדבר מובן מאליה, שקרה והיה צריך לקרות. התיאורים מוקדשים לגבורתם העילאית של היהודים — גבורה שגם הרומאים הודו בה בפליאה, וש אפשר לינוק ממנה השראה גם כיום.

אולם נכורה טיקאית אינה הוכחה לתבונה. מה חיתה התבונה שבחברות המרד הגדול?

זבוב נגד פיל

בזכור לרגע את הנסיבות ההיסטוריות של „המילחמה היהודית“. בצד האחד: היישוב היהודי בארץ. לא כל העם היהודי, ולא כל הארץ.

בצד השני: האימפריה הרומאית. לא מעצמה עולמית בלבד, אלא המעצמה היחידה בעולם התרבותי דאז.

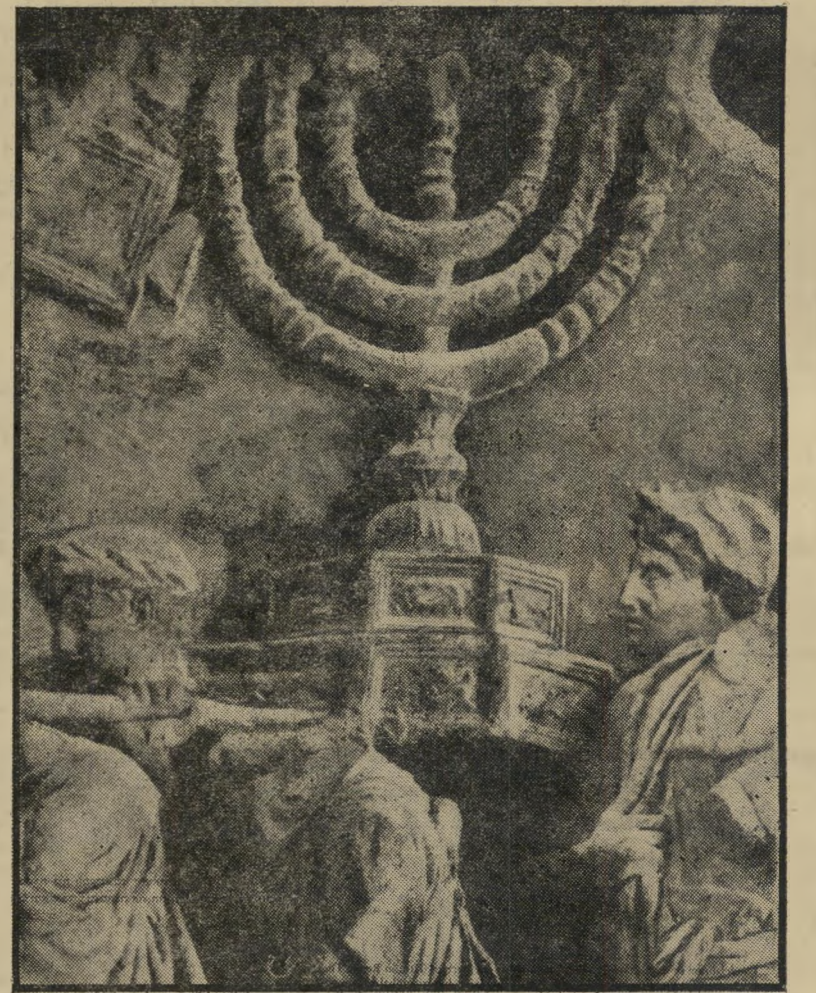
איזו הכריזה מדינת-ישראל היום מילחמה על ארצות-הברית, היה זה מעשה-טירוף. איזו הכריזה מילחמה על ארצות-הברית וברית-המועצות גם יחד, היה זה טירוף כפול ומכופל. אולם פערי-הכוחות בין ישראל הריבונית לבין מעצמות אלו הוא כאויזוכאפס לעומת הפער שהיה קיים בין היישוב היהודי הקטן, חסר הצבא, לבין האימפריה הרומאית.

היהודים ישבו או רק בחלק מן הארץ, בעיקר ביהודה ובגליל. הצטרפו אליהם האדומים. עריהחוף היו ברובן בידי „יוונים“ — בני עמים שונים שאימצו לעצמם את תרבות-יוון. השמרון היה בידי העם-האח, שעימו היו היהודים מסוכסכים מאז ימי עורא ונחמיה. היהודים מעבר-לירדן סרו למרות המלך אגריפס. שהעמיד את צבאו לרשות הרומאים. רק יישובים מעטים שם חמכו במרד.

שני שלישים של העם היהודי כבר היו או מחוץ לגבולות הארץ — בארם-נהריים, בפרס, באלכסנדריה, במצריים, ברומא עצמה ובכל רחבי העולם התרבותי. רבים מהם היו שקועים בסיכסוכי-דמים עם שכניהם, בערים המעורבות, כשהם טובחים ונטבחים חדשים-לבקרים. אך הם לא השתתפו במרד הקנאים. טיבריוס אלכסנדר, המושל היהודי של אלכסנדריה, היה אחד מעורריו הראשיים של המצביא הרומאי, אספסיינוס.

זה היה, על-כפיו, המחנה היהודי: תושבי הערים והכפרים של יהודה והגליל, יחד עם האדומים. ללא אירגון צבאי של ממש, ללא גייסות מאומנים, ללא נשק יעיל, ללא שילטון לאומי יציב, ללא שליטה על שטחים גדולים מארץ גם בימי-הזוהר של המרד, קודם בואו של אספסיינוס בראש לגיונותיו.

ומולו: האימפריה שחשתרעה משולי מידבר סהרה ועד לגדות הריין ותדאנובה,

חורבן הבית: המנורה על שער-הניצחון של טיטוס

הכתן הגדול, על הקנאים, והטילה עליהם מצור בבית-המקדש. שימעון בריגוריא לחם ביוחנן, ויוחנן באלעזר בן-שימעון. כל אלה שחטו איש את רעהו, חטו ושרפו, עד לרגע שבו החלו אילי-המצור של הרומאים הולמים בחומת העיר ממש.

הסיעות השונות השמידו חלק מן המזון שנצבר לשעת מצור, ורבים מטובי הלווחים נפלו לא בתרב הרומאים, אלא בידי אחיהם.

כל זה נכון, ואולם — ואולם, האם היה גורל המילחמה משתנה אילו היו כל היהודים בארץ מאוחדים?

האם חיתה ירושלים ניצלת אילו התאחדו כל הקנאים, וכל העם היה סר למרותם? **בקיצור: האם היה ליישוב היהודי בארץ-ישראל דאז סיכוי כלשהו, גם במצב אידיאלי של אחדות לאומית, לנצח את רומא?**

התשובה מובנת מאליה, ללא צל צילו של ספק: **לא.**